

N:o 122.

Af Herr F. A. Forssbeck: Angående grundskatternas aflösning.

Att de orättvisor i beskattningsväg, som öfver höfvan trycka Sveriges opriviligierade jord, så småningom böra försvinna har under det sednare årtiondet varit ett så allmänt önskningsmål, att dermed svårigen längre kan uppskjutas. Frågan har icke gällt om detta bör ske, utan *huru* det skall verkställas. Om i fordna tider, då dessa grundskatter utgjorde en högst väsentlig del af statens intrader, svårighet förefanns att borttaga dem och så småningom ersätta deras belopp med andra rättvisare skattetitlar, så är detta förhållande nu så förändradt, att dessa grundskatter knappt utgöra en tiondedel af statens inkomster, och således på annat sätt med ringa svårighet kunna fyllas. Under sednare tider hafva visserligen flera försök skett att ordna dessa grundskatter, som från forntiden utgjorde en mängd olika titlar. Bland dessa arbeten förtjenar isynnerhet vår uppmärksamhet den ränteförenkling som 1855 egde rum, och som genom Kongl. Brevvet den 3 Juli 1869 erhöll full tillämpning, då såväl räntan som kronotionden sattes i ett bestämdt oföränderligt penningebelopp, utgörande medelvärdet emellan 1834—1853 års medelpris, och 1862 års medelmarkegångspris. Härigenom erhöles dessa skatter, som förut genom penningens fallande värde oupphörligen stigit, åtminstone en mera normal siffra, som i hög grad lättat deras kapitalisering, eller ännu heldre förintande.

Ehuru man ej exakt kan uppgifva svenska nationalförmögenheten, beräknas den likväl till omkring 4 à 5 tusen millioner, hvaraf äro 1,200 millioner krono- och kronoskattejord, hvarå de egentliga grundskatterna tynga; 370 millioner allmänt frälse, som i ringa mån är betungadt; 212 millioner ypperligt frälse, som är alldeles fritt, hvartill äfven kunna hänföras 450 millioner bruk, fabriker äfvensom städernas hus och inrättningar. Det är således endast omkring $\frac{1}{4}$ del af svenska jorden, som bär grundskatt för de öfriga $\frac{3}{4}$ delarne af vårt lands förmögenhet.

Svenska skattejordens grundskatter bestå för närvarande af «räntan», utgörande circa 4,500,000 R:dr och «kronotionde» 1,500,000 R:dr, således tillsammans omkring 6 millioner R:dr R:mt. Om dessa vore någorlunda jemnt fördelade på Sveriges jord, vore derom mindre att säga, orättvisan vore då ej så förargelseväckande som nu, ehuru i ett land som vårt, der frost och missväxt höra till ordningen för dagen, jordbruket ej bör draga hårdare tunga än andra näringar, som ofta lemna säkrare afkomst än jorden, men som förhållandet nu är, då en del jord är alldeles befriad från dessa grundskatter, en del beröres af dem i ringa grad, då deremot andra äro betungade ända till 50 å 60 procent af behållningen, så framgår med oemotståndlig makt nödvändigheten af deras försvinnande.

För att visa huru ojemnt äfven inom kronoskattejorden dessa grundskatter falla nu, vill jag från min ort anföra att för 1 mantal:

Lilla Berga N:o 4	taxerad till	40,000	gör	räntan	434: 80,	kronotionde	85: 68.	
Bjällösa N:o 8	»	»	»	18,000	»	411: 08,	»	37: 24.
Högby N:o 1	»	»	»	30,000	»	328: 28,	»	45: 77,
Sålla N:o 1	»	»	»	75,000	»	258: 26,	»	49: 98.
Esplunda N:o 1	»	»	»	42,000	»	242: 57,	»	85: 68.
Schedemil N:o 3	»	»	»	16,000	»	100: 40,	»	46: 42.
Norra Lund N:o 3	»	»	»	20,000	»	102: 64,	»	22: 95.
Jordberg	»	»	»	20,000	»	104: 96,	»	4: 52.
Slyike N:o 2	»	»	»	22,000	»	109: 18,	»	32: 13.
Snaflunda N:o 1	»	»	»	21,000	»	129: 42,	»	28: 56.

Om dessa skatter tillkommit med de skattdragandes begiivande, skulle de möjligen ega någon rättsgrund, men för det mesta hafva de under jordbrukarnes lifligaste protester blifvit genom tre stånds beslut eller konungars maktspråk ålagda den skattdragande allmogen dels såsom krigsgärder, dels såsom andra allmänna gärder, med löfte om deras försvinnande efter krigens slut, men hvilka löften sällan blifvit infriade.

Såsom orsak hvarföre alla försök att borttaga grundskatterna från jorden strandat mot omöjliga hinder anföres ofta af våra lagstiftare svårigheten att från annat håll fylla de öfverhandtagande statsbehofven; att här med några penndrag söka utreda, huru och på hvad sätt detta bör ske, öfverstiger nog hvarje enskild förmåga, dock vill jag ej undandraga mig att äfven härom yttra en tanke, då jag varit nog djerf att motionera i detta ämne.

Med lätthet skola en stor del af dessa skatter kunna undvaras: om en större sparsamhet iakttoges med allmänna medel, om lagskipningen förenklades, räkenskapsverken likaså; en mängd högre tjänster med stora löner indroges, med ett ord, om lyxen i vår statsförvaltning något städfjades; derjemte kan 2 Art. i bevillningen höjas, förökad import tull åläggas viner, siden, sammet och allt detta lyxuriösa kram, som utan värde och nytta fyller vår marknad och utarmar vårt land.

Innan våra skogar ruineras och våra bästa jernmalmsgrufvor öfvergå i utländingens händer, måste vi vara betänkta på att genom exporttull å råvaran hämma en börjad export af jernmalm och en fortsatt utförsel af pitprops; och då dertill kan läggas accis på tobak, må man erkänna att nog finnas föremål för en rättvis beskattning, utan att jordbruket fortfarande skall bära en alltför tung och ojemn skattebörda.

Flera förslag hafva under sednare årtionden framkommit till riksförsamlingen på hvad sätt grundskatterna skulle kunna aflösas; så har från Östergötland vid 1869 års riksdag föreslagits: «Att det må vara egare af svenska skattejorden tillåtet att lösa sin jord fri från all slags grundränta och kronotionde genom inbetalning till Kongl. Maj:t och kronan af ett belopp, svarande mot den summa hvarå räntan utgör 6 procent eller $16\frac{2}{3}$ dels gånger hela den uträknade räntan, och att allmänna hypoteksbanken skall öfvertaga alla de grundräntor och tiondemedel, hvilka ej inom föreskrifven tid af egarne sjelfva till statsverket liqviderats.» Jag skulle godkänna denna åsigt, om svenska skattejorden verkligen vore skyldig svenska statsverket dessa kapitaler och i följd deraf dessa räntor, men då vår riksdagshistoria i de flesta fall upplyser, huru härmed tillgått, vill jag ej erkänna en skuld som orättvist tillkommit.

Den komité för grundskatternas inlösen, som slutade sina arbeten den 18 Juni 1866 föreslår: «Att egare af hemman eller skattelagd lägenhet, med undantag af de på kavalleriet och båtsmanhållet indelta rusthåll, äfvensom för hemman och lägenheter indelta till annat besvär, så länge sådant besvär fortfar, skola vara berättigade att af hemmanets eller lägenhetens ränta aflösa det belopp, hvarmed räntan i förening med kronotionden öfverstiger $\frac{1}{2}$ procent af det hemmanet eller lägenheten för år 1862 åsatta taxeringsvärde.» Genom antagande af detta de komiterades förslag skulle alla besvären vid uppbörden, alla beskattningssättets olägenheter kvarstå, och vinsten således endast varit nya trassel, utan att man kommit målet, som är rättvisa och ordning, märkbart närmare. Detta förslag förkastades derföre med allt skäl.

Då statsverket ej har någon annan fordran i svenska jorden, än det kan hafva i hvilket industrielt företag som helst; då folkets urgamla rätt att sig sjelft beskatta äfven förutsätter dess rätt att minska eller helt och hållet borttaga en gång åtagna olämpliga skatter; då grundskatterna falla särdeles ojemnt och tillkommit nära nog genom våld och derföre i sig innebära en skriande orättvisa, så synes tiden vara inne att dessa jordens grundskatter så småningom upphöra. Då likväl häftiga rubbningar i bestående förhållanden äro menliga för samhällets väl och statsmaskinens jemna gång, vill jag föreslå:

att de grundskatter, som hvila på svenska jorden, och ingå till statsverket, på så sätt måtte försvinna, att 3 procent af det nuvarande skattebeloppet årligen derifrån afdrages och räknas jordegaren till godo,

så att hela grundskatten på $33\frac{1}{3}$ år må af sig sjelf försvinna, och under tiden fyllas, om så tarvas, med allmän bevillning eller andra allmänna skattetitlar.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm i Januari 1872.

Fr. Aug. Forssbeck.

N:o 123.

Af Herr O. Wikström: Angående anslag till ett tekniskt-elementarläroverk i Sundsvall.

Att för industriens nödiga upphjelpande i vårt land saknaden af behöfliga tekniska undervisningsanstalter länge varit och ännu är högst kännbar, torde icke kunna bestridas — Redan vid 1850—1851 årens riksdag behagade Kongl. Maj:t uti sin nådiga proposition om statsverkets tillstånd yttra sig om en väl ordnad teknisk undervisning, såsom af många skäl behöflig, för att höja den på lägre ståndpunkt, än utländska, stående inhemska industrien — en mening som äfven hos den stora allmänheten vunnit i styrka och liflighet, i samma mån som det kroppsliga arbetet med rätta vinner i anseende och anspråk, och industriens befrämjande inses vara af stor vigt för vårt lands ekonomiska välstånd. Kommer dertill den snart allmänt erkända sanningen, att våra elementarläroverk inrymma alltför många lärjungar, som långt ifrån att af naturen vara danade till vetenskapsmän eller embetsmän, fast mera skulle gagna sig sjelfva och fosterlandet, om de egnade sig åt praktiska yrken och inginge i sådana läroverk, som endast afse yrkesarbetarens bildning, så torde behovet af tekniska undervisningsverk vara ännu mera påfallande.